

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk (przewodniczący)
SSN Jerzy Grubba
SSN Waldemar Płóciennik (sprawozdawca)

w sprawie **B.K.**
oskarżonego z art. 177 § 1 k.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu,
w dniu 18 grudnia 2024 r.,
kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść,
od wyroku Sądu Rejonowego w Mogilnie
z dnia 31 października 2023 r., sygn. akt II K 194/23,

**uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej braku
rozstrzygnięcia o obowiązkach bądź nawiązkach z art. 67 § 3 *in
principio* k.k. i przekazuje sprawę w tym zakresie Sądowi
Rejonowemu w Mogilnie do ponownego rozpoznania.**

Jerzy Grubba

Andrzej Tomczyk

Waldemar Płóciennik

UZASADNIENIE

B.K. oskarżono o to, „że w dniu 11 marca 2023 r., w miejscowości Ż., gm. M. na drodze krajowej nr [...], kierując samochodem osobowym marki O. o nr rej. (...), nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że nie zachował należytych środków ostrożności podczas manewru wyprzedzania, w następstwie czego doprowadził do czołowego zderzenia z jadącym z naprzeciwka samochodem osobowym m-ki O.1 o nr rej. (...), kierowanym przez L.S., który na skutek zdarzenia zjechał do przydrożnego rowu, w wyniku czego obrażeń ciała doznała kierująca samochodem osobowym m-ki O.1 o nr rej. (...) L.S. w postaci złamania kości promieniowej prawej oraz jego pasażer R.S. w postaci złamania kompresyjnego kręgu Th12 z nieznacznym obniżeniem jego wysokości do 20 mm w części przedniej, złamania górnej płytki granicznej trzonu L2 z obniżeniem jego wysokości do 19 mm w części centralnej, trójkolumnowego złamania wybuchowego trzonu L4 z obniżeniem jego wysokości do 15 mm w części przedniej (tylna część trzonu wypukła się dokanałowo na głębokość 3 mm, na tym poziomie stenoza kanału kręgowego do 6 mm w wymiarze a-p), złamania prawych wyrostków poprzecznych kręgów L1, L2 i L3 bez istotnego przemieszczenia odłamów oraz odłamania przedniej górnej krawędzi trzonu L5 (w przekroju poprzecznym odłamany fragment wielkości 33x6 mm), a nadto obrażeń ciała doznał przewożony przez niego samochodem O. o nr rej. (...) pasażer I.G. w postaci złamania kostki przyśrodkowej lewej, złamania łuku kręgosłupa - kręgów L1, L2 i L3 w odcinku lędźwiowym, stłuczenia jamy brzusznej oraz krezki, skutkujących rozstrojem zdrowia i naruszeniem czynności narządów ciała - narządu ruchu na okres przekraczający 7 dni”, tj. o czyn z art. 177 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 31 października 2023 r., sygn. akt II K 194/23, Sąd Rejonowy w Mogilnie:

1. na podstawie art. 66 § 1 k.k. w zw. z art. 67 § 1 k.k. warunkowo umorzył postępowanie karne wobec oskarżonego B.K. o zarzucany mu czyn, z tym ustaleniem, że wyżej wskazane obrażenia skutkowały rozstrojem zdrowia i naruszeniem czynności narządów ciała pokrzywdzonych na okres przekraczający 7 dni, tj. występki z art. 177 § 1 k.k., na okres próby 2 lat,
2. na podstawie art. 67 § 3 k.k. w zw. z art. 39 pkt 3 k.k. orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych na okres 1 roku,

3. na podstawie art. 63 § 4 k.k. na poczet orzeczonego zakazu prowadzenia pojazdów zaliczył okres zatrzymania prawa jazdy od dnia 16 marca 2023 r.

4. na podstawie art. 67 § 3 k.k. w zw. z art. 39 pkt 7 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci świadczenia pieniężnego w wysokości 2.000 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Kasację na niekorzyść oskarżonego wniósł Prokurator Krajowy, który zaskarżając wyrok w części dotyczącej braku rozstrzygnięcia o obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia, względnie w ich miejsce nawiązki na rzecz pokrzywdzonych L.S., R.S. i I.G. zarzucił „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 67 § 3 *in principio* k.k., polegające na zaniechaniu orzeczenia wobec oskarżonego obowiązku naprawienia szkody i/lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę na rzecz pokrzywdzonych L.S., R.S. i I.G., w sytuacji istnienia w chwili wyrokowania niezaspokojonych roszczeń wynikających z wyrządzonej tym pokrzywdzonym szkody materialnej i przede wszystkim doznanej przez nich krzywdy, będących następstwem wypadku komunikacyjnego, podczas gdy przepis ten przewiduje obligatoryjne orzeczenie obowiązku naprawienia szkody i/lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, względnie w miejsce tych obowiązków orzeczenie nawiązki na rzecz pokrzywdzonych”. Skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w Mogilnie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja wniesiona na niekorzyść oskarżonego przez Prokuratora Generalnego okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 67 § 3 *in principio* k.k., umarzając warunkowo postępowanie karne, sąd nakłada na sprawcę (podkreślenie SN) obowiązek naprawienia szkody w całości albo w części, a w miarę możliwości również obowiązek zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, albo zamiast tych obowiązków orzeka nawiązkę.

Treść przywołanego przepisu nie pozostawia więc wątpliwości, że w sytuacji, gdy istnieją podstawy do orzeczenia na rzecz pokrzywdzonego obowiązku naprawienia szkody w całości lub części lub/i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, a Sąd takiego obowiązku nie orzeka, zobowiązany jest do orzeczenia na rzecz pokrzywdzonego nawiązki (m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2020 r., IV KK 327/19). Na obligatoryjność orzeczenia jednego z obowiązków wskazanych w art. 67 § 3 k.k., tj. naprawienia szkody, zadośćuczynienia za krzywdę albo nawiązki, w każdym przypadku, w którym doszło do wyrządzenia pokrzywdzonemu krzywdy lub szkody, w sytuacji gdy sąd umarza warunkowo postępowanie karne wskazuje Sąd Najwyższy także m.in. w wyroku z dnia 8 lutego 2023 r. w sprawie I KK 360/22.

Z wniesionych pisemnych oświadczeń pokrzywdzonych R.S. (k – 252/tom II), L.S. (k - 253) oraz I.G. (k - 255) wynika, że w chwili wyrokowania doznana przez nich szkoda i krzywda, wynikająca z dolegliwości będących następstwem wypadku drogowego, w którym uczestniczyli i w którym doznali ustalonych obrażeń ciała, nie została przez pokrzywdzonego (ani ubezpieczyciela) naprawiona i nadal istniała. W takiej sytuacji, warunkowo umarzając postępowanie karne wobec oskarżonego B.K. o czyn z art. 177 § 1 k.k., Sąd Rejonowy w Mogilnie, zgodnie z treścią art. 67 § 3 *in principio* k.k., zobligowany był do zobowiązania oskarżonego do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem w całości lub części lub/i zapłaty na rzecz pokrzywdzonych określonej kwoty tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, względnie orzeczenia w miejsce tych obowiązków - nawiązki. Zasadnie zauważył Prokurator Generalny, że na obowiązek wydania takiego rozstrzygnięcia nie ma wpływu fakt złożenia przez pokrzywdzonych pisemnych oświadczeń o rezygnacji z dochodzenia w toku postępowania karnego bezpośrednio od oskarżonego B.K. naprawienia szkody i uzyskania stosownego zadośćuczynienia (R.S. k – 252/tom II, L.S. k - 253, I.G. k - 255). Oświadczenia pokrzywdzonych mogłyby rodzić określone skutki prawne w sytuacji wydania wobec B.K. wyroku skazującego i istniejącej wówczas możliwości (lub jej braku) orzeczenia środków kompensacyjnych (art. 46 § 1 k.k.). Złożone oświadczenia w układzie procesowym tej sprawy nie mogły jednak powodować zaniechania nałożenia na oskarżonego obligatoryjnego obowiązku z art. 67 § 3 *in principio* k.k.

Warunkowo umarzając sprawę oskarżonego B.K., Sąd meriti nie był związany stanowiskiem pokrzywdzonych, a wolą ustawodawcy, który zobowiązał go do orzeczenia obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem w całości lub części lub/i zapłaty określonej kwoty tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, względnie w miejsce tych obowiązków orzeczenia od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonych nawiązek (por. m.in. wywody zawarte w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2024 r., sygn. IV KK 508/23). Podstawą do zaniechania wydania takiego rozstrzygnięcia jest wyłącznie brak szkody i pokrzywdzenia w chwili wyrokowania.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należy, iż Sąd Rejonowy w Mogilnie umarzając warunkowo postępowanie karne wobec B.K. o czyn z art. 177 § 1 k.k., i nie zobowiązując go do naprawienia wyrządzonej pokrzywdzonym swoim działaniem szkody i/lub krzywdy (względnie nie orzekając w to miejsce rozstrzygnięcia o nawiązce), w sytuacji gdy roszczenia te nie zostały zaspokojone, dopuścił się rażącej i mającej istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia obrazy prawa materialnego, tj. art. 67 § 1 *in principio* k.k. Stąd też wyrok Sądu Rejonowego w Mogilnie należało uchylić w zaskarżonej części i sprawę we wskazanym zakresie przekazać temu Sądowi do ponownego rozpoznania. W toku ponowionego postępowania Sąd będzie zobowiązany do wzięcia pod uwagę powyższych uwag.

Jerzy Grubba

[WB]

[a.ł.]

Andrzej Tomczyk

Waldemar Płóciennik